

Statskonsulenten for undervisningsministeriet i sager vedrørende folkeskolen og seminarierne.

2. november 1962.

Undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne.

Forslag
til
ny karakterskala.

Karakterbetegnelserne udmærket godt, meget godt, godt, temmelig godt, mådeligt og slet, som i den nu anvendte sprogbrug er forkortet til ug, mg, g, tg, mdl (og slet), indførtes ved forordning af 7. november 1809 angående de lærde skoler i Danmark og Norge.

Vedrørende udregningen af hovedkarakteren på grundlag af de givne enkeltkarakterer bestemtes det i kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 13. maj 1850 angående en undervisningsplan og eksamensbestemmelser for de lærde skoler i Danmark, at der skulle tillægges hovedkaraktererne følgende talværdier: udmærket godt = 8, meget godt = 7, godt = 5, temmelig godt = 1, mådeligt = ÷ 7, slet = ÷ 23.

Denne skala hviler på et forslag af H.C. Ørsted i "Måneds-skrift for Litteratur", 10. bind, 1833, og benævnes efter ham almindeligt den Ørstedske skala, hvis grundprincip er det, at to karakterer af en højere grad og én karakter, som står to grader lavere, regnes lige med tre karakterer af den mellemliggende grad. Når dette skal udtrykkes ved en talrække, må det enkelte interval mellem to nabokarakterer være dobbelt så stort som nabointervallet for oven og halvt så stort som nabointervallet for neden, men det er ellers ligegyldigt, hvilken talværdi man tillægger f.eks. skalaens øverste karakter, og hvor stort et interval man fastsætter mellem den øverste og den næstøverste karakter.

Angående enkeltkaraktererne blev det i kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 31. maj 1866 om adgangseksamen til

universitetet og afgangseksamen fra de lærde skoler fastslået, at alle disse karakterer skulle gives efter en skala med lige store intervaller mellem de enkelte karakterer: ug = 6, mg = 5, g = 4, tg = 3, mdl = 2, slet = 1.

Ved kirke- og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 9. august 1871 indførtes der en forøget nuancering af karakter-skalaen ved at bestemme, at der til hver af karaktererne, såvel enkelt- som hovedkaraktererne, kunne føjes et plus eller minus, der forhøjede eller nedsatte karakteren med $1/3$ af intervallet mellem den pågældende karakter og henholdsvis den nærmeste højere og den nærmeste lavere karakter. Herved fremkommer følgende karakterskalaer:

- a) Til anvendelse ved censorernes fastsættelse af enkeltkarakterer: ug = 6, ug+ = $5 \frac{2}{3}$, mg+ = $5 \frac{1}{3}$ slet = 1 (denne skala har været gældende indtil i dag).
- b) Til anvendelse ved hovedkarakterens uddragning af enkeltkaraktererne (den Ørstedske skala): ug = 8, ug+ = $7 \frac{2}{3}$, mg+ = $7 \frac{1}{3}$ slet = +23.

I kgl. anordning af 1. marts 1895 angående den almindelige forberedelseseksamen blev der med hensyn til karakterberegningen fastsat regler, som svarede til de i bekendtgørelse af 9. august 1871 anførte.

I forbindelse med gennemførelsen af loven af 1903 om de højere almen-skoler afskaffedes ved kgl. anordning af 3. august 1906 angående censuren og karaktergivningen ved de højere almen-skolers forskellige eksaminer karakterbetegnelserne ug, mg, g, etc., og man indførte en talskala: 8 - 0 med forskellige nuanceringer (anordningen omfattede ikke almindelig forberedelseseksamen).

Denne skala blev igen afskaffet ved kgl. anordning af 28. november 1911 angående censuren og karaktergivningen ved de højere almen-skolers forskellige eksaminer og afløstes af et nyt system, hvorefter enhver bedømmelse skulle udtrykkes ved et af tallene 6, 5, 4, 3, 2, dog således at der som eksamenskarakter tillige kunne gives 0, og at der som gennemsnitsresultat af de to bedømmers forskellige karakterer kunne fremkomme karakteren 1.

Heller ikke denne ordning fik nogen lang levetid, og ved

kgl. anordning af 23. juni 1919 om karaktergivningen ved de højere almen-skoler og censuren ved disse skolers afsluttende eksaminer genindførtes den Ørstedeske skala med de gamle karakterer og talværdier, således som disse var fastsat i anordningen af 9. august 1871.

Bestemmelsen om karaktererne og deres talværdier blev uforandret optaget i anordning af 10. marts 1938 om karaktergivningen ved de højere almen-skoler og censuren ved disse skolers afsluttende eksaminer.

I mellemtiden havde den Ørstedeske skala siden 1871 været anvendt så at sige uændret ved almindelig forberedelseseksamen.

Ved kgl. anordning af 6. februar 1943 om ændring af bestemmelserne om karaktergivningen ved de højere almen-skoler og disse skolers afsluttende eksaminer, den alm. forberedelseseksamen samt de tilsvarende eksaminer for privatister og de til disse eksaminer knyttede tillægsprøver m.v. bibeholdtes Ørstedes skala, men dennes talværdier forhøjedes med 7, således at karakteren mdl fastsattes som den normale bundkarakter, idet karakteren slet kun skulle gives, såfremt eksaminanden overhovedet ikke lagde kundskaber i det pågældende fag for dagen.

Disse bestemmelser blev bragt til anvendelse på almindelig forberedelseseksamen ved anordning af 5. juli 1944.

Herved fremkommer følgende karakterskalaer til anvendelse henholdsvis ved censorernes fastsættelse af enkeltkarakterer og ved hovedkarakterens uddragning af enkeltkaraktererne:

I	II	III
Karakterbetegnelse:	Talværdi ved fastsættelse af enkeltkarakterer:	Talværdi ved uddragning af hovedkarakter:
ug	6	15
ug+	5 $\frac{2}{3}$	14 $\frac{2}{3}$
mg+	5 $\frac{1}{3}$	14 $\frac{1}{3}$
mg	5	14
mg+	4 $\frac{2}{3}$	13 $\frac{1}{3}$
g+	4 $\frac{1}{3}$	12 $\frac{2}{3}$
g	4	12
g+	3 $\frac{2}{3}$	10 $\frac{2}{3}$
tg+	3 $\frac{1}{3}$	9 $\frac{1}{3}$
tg	3	8

tg+	2 2/3	5 1/3
mdl+	2 1/3	2 2/3
mdl	2	0
slet	1	+16

Hermed har den Ørstedske skala (skala III) fået den form, hvori den anvendes i dag.

Efter udarbejdelsen af nye læseplaner har man fundet det naturligt at tage karaktersystemet op til revision, og under forhandlingerne herom har man peget på en række ulemper ved dette system.

Det har således vist sig, at skalaen yderst sjældent anvendes fuldt ud. I praksis er den stort set reduceret til de 8 - 10 trin i den øverste halvdel, hvorved karaktererne i den officielle skalas midterområde i realiteten er blevet bundkarakterer i den reducerede skala. En sådan skæv anvendelse synes at være det normale, også når der ses bort fra relativt små eller lette fag. En uforholdsmæssig stor procentdel af de givne karakterer samler sig om graderne fra mg+ til mg+. I tilknytning hertil kan eksempelvis anføres, at over 60 % af samtlige elever i 5. klasserne i de tre hovedstadskommuner i forbindelse med optagelsesprøven til 1. eksamensmellemskoleklasse i 1956 ved indstillingen opnåede karaktererne mg+, mg og mg+, og at mere end 70 % af børnene indstilledes med karakterer fra ug til mg+.

Lærerne har altså koncentreret sig om relativt få af de 16 trin, der er til rådighed. Dette må bl.a. ses på baggrund af den kendsgerning, at en karakterskala med så mange trin vanskeligt kan administreres i praksis, idet der synes at bestå et misforhold mellem antallet af grader og vurderingsmulighederne. Man ønsker i sammenhæng hermed at pege på, at det ikke kan have nogen mening at overføre resultater fra grove målemetoder til fint differentierede skalaer, og anvendelsen af en for trinrig karakterskala vil utvivlsomt kunne føre til en ubegrundet fornemmelse af differentieringssikkerhed, både hos den, der giver karaktererne, og hos den, der læser dem og tager konsekvenserne heraf. Vurderingsmulighedernes og vurderingsmetodernes finhed eller grovhed bør med andre ord være bestemmende for karakterskalaens antal af grader, og en reduceret skala må skønnes fuldt ud at kunne sikre de forskellige formål med karaktergivning i skolen.

Man har endvidere anset det for uheldigt, at der i en skala som den Ørstedeske anvendes progressiv straf nedefter, men ingen særlig belønning opefter. Med forskelle på $1/3$ ses der ikke at være nogen rimelig afstand mellem $ug - ug^+ - mg^+ - mg$, og dette forhold bevirker, at lærerne ved karaktergivningen er fristet til at anvende skalaen således, at der sker et "skred" i opadgående retning, hvorfor det med rette kan siges, at der er tale om en ikke uvæsentlig inflatorisk tendens i karaktergivningen under det nugældende system. Denne tendens må forventelig kunne modvirkes ved, at der indføres en skala, efter hvilken det principielt er lige så sjældent, at der gives en topkarakter som en karakter i bunden af skalaen.

Endelig har der i skolekredse rejst sig indvendinger mod definitionen af graderne i den hidtidige karakterskala, idet forkortelserne for udtryk som f.eks. "godt", "temmelig godt" i virkeligheden er ganske misvisende, når der henses til den værdi, som i praksis tillægges de pågældende benævnelser.

Antallet af trin i den karakterskala, der benyttes i skolen, må svare til og tillade en rimelig spredning ved bedømmelsen af skriftlige besvarelser og samtidig være i overensstemmelse med vurderingsmulighederne vedrørende de mundtlige fag.

Det er vigtigt, at anvendelsen i praksis fører til rimelige fordelinger, uden at forskelle mellem klasser af forskelligt niveau udjævnes, hvorfor der bør foreligge en klar definition af de enkelte karaktergrader og udvises tilbageholdenhed ved uddeling af topkarakterer. Endvidere er det af betydning at følge anvendelsen af systemet gennem undersøgelser af karakterfordelinger inden for større geografiske områder, men også ved den enkelte skole, og det anbefales i tilknytning hertil, at der føres et "karakterbogholderi", således at bedømmelserne som helhed og for det enkelte fag kan underkastes en kontrol. Materialet fra sådanne undersøgelser giver en belysning af, hvorledes skalaen benyttes, samt af de enkelte fags karakterfordelinger og af opgavernes relative sværhed.

Under overvejelserne i forbindelse med revisionen af det hidtidige karaktersystem er man kommet til det resultat, at en $9 + 1$ -trins skala vil kunne opfylde de ovenfor anførte formål. En sådan skala er m.h.t. antallet af grader i det store og hele

i overensstemmelse med den i praksis benyttede del af trinrigere karakterskalaer, og de enkelte grader vil efter **undertegnede**s opfattelse kunne defineres således, at man undgår "slør" eller "overlapping" mellem definitionen af nabograder. Hertil kommer, at en 9 + 1-trins skala må anses for bekvem at arbejde med, idet den naturligt kan opdeles i 3 hovedtrin, som hver for sig igen opdeles i 3 trin, og at den i og for sig ikke repræsenterer noget nyt, da den allerede har været benyttet inden for forskellige vurderingsområder.

Man er derfor enig om, at det hidtil - både ved fastsættelsen af enkeltkarakterer og ved hovedkarakterens uddragning af enkeltkaraktererne - benyttede karaktersystem erstattes af nedenstående skala, hvis enkelte trin udelukkende benævnes ved tal, og som tænkes anvendt i 8. hovedskoleklasse, 9. klasse, 10. klasse, realafdelingen og gymnasieafdelingen:

13 - 11 - 10 - 9 - 8 - 7 - 6 - 5 - 3 - 0

Med hensyn til anvendelsen af skalaens enkelte trin kan følgende retningslinier opstilles:

- 13: Gives for den usædvanlig selvstændige og udmærkede præstation.
- 11: Gives for den udmærkede og selvstændige præstation.
- 10: Gives for den udmærkede, men noget rutineprægede præstation.
- 9: Gives for den gode præstation.
- 8: Gives for den middelgode præstation.
- 7: Gives for den ret jævne præstation.
- 6: Gives for den noget usikre, men nogenlunde tilfredsstillende præstation.
- 5: Gives for den usikre og ikke tilfredsstillende præstation.
- 3: Gives for den meget mangelfulde og utilfredsstillende præstation.
- 0: Gives for den helt uantagelige præstation.

Det forudsættes, at yderkaraktererne 13 og 0 kun undtagelsesvis benyttes, og de resterende 8 trin bør anvendes således, at elever i løbet af skoleåret forholdsvis let kan rykke et trin op eller ned.

For at bestå realeksamen og studentereksamen skal følgende 2 betingelser opfyldes:

- 1) Summen af samtlige karakterer skal være mindst 5,5 gange karakterernes antal.
- 2) Summen af de to laveste karakterer plus gennemsnittet af de resterende karakterer skal være mindst 13.

For de fleste elevers vedkommende vil man kunne afgøre, om han har bestået, alene ved beregning af samtlige karakterers sum eller gennemsnit. For enkelte elever, blandt hvis karakterer der forekommer nogle meget dårlige, vil det dog blive nødvendigt at undersøge udførligt, om betingelse 2 er opfyldt. For at fritage skolerne for ekstra regnearbejde anføres nedenstående tabel, i hvis vandrette indgang man finder angivet summen af de to laveste karakterer, og i hvis lodrette indgang står anført antallet af karakterer. Inde i tabellen finder man den laveste sum af samtlige karakterer, med hvilken eleven kan bestå.

		Summen af de to laveste karakterer					
		0	3	5	6	7	8 og derover
An- tal ka- rak- te- rer	6	52	43	37	34	33	33
	7	65	53	45	41	38,5	38,5
	8	78	63	53	48	44	44
	9	91	73	61	55	49,5	49,5
	10	104	83	69	62	55	55
	11	117	93	77	69	61	60,5
	12	130	103	85	76	67	66
	13	143	113	93	83	73	71,5
	14	156	123	101	90	79	77
	15	169	133	109	97	85	82,5
	16	182	143	117	104	91	88
	17	195	153	125	111	97	93,5
	18	208	163	133	118	103	99
	19	221	173	141	125	109	104,5
	20	234	183	149	132	115	110

Eks. 1:

En elev har følgende 12 karakterer: 10, 6, 3, 9, 0, 11,
13, 9, 10, 9, 8 og 10. Summen af de to laveste karakterer er 3,
og summen af samtlige 12 karakterer er 98. Når summen af de to
laveste karakterer er 3, viser tabellen, at summen af samtlige
12 karakterer skal være mindst 103, for at eleven skal bestå.
Eleven har altså ikke bestået.

Eks. 2:

En elev har følgende 12 karakterer: 8, 5, 8, 6, 3, 8, 6, 7,
8, 3, 7 og 9. Summen af de to laveste karakterer er 6, og summen
af samtlige 12 karakterer er 78. Når summen af de to laveste
karakterer er 6, viser tabellen, at summen af samtlige 12 karak-
terer skal være mindst 76, for at eleven skal bestå. Eleven har
altså bestået.

Eks. 3:

En elev har følgende 9 karakterer: 8, 10, 6, 9, 8, 11, 3,
5 og 6. Summen af de to laveste karakterer er 8, og summen af
samtlige 9 karakterer er 66. Når summen af de to laveste karak-
terer er 8, viser tabellen, at summen af samtlige 9 karakterer
skal være mindst 49,5, for at eleven kan bestå. Eleven har altså
bestået.

Eks. 4:

En elev har følgende 9 karakterer: 8, 6, 3, 9, 5, 5, 3,
7 og 8. Summen af de to laveste karakterer er 6, og summen af
samtlige 9 karakterer er 54. Når summen af de to laveste karak-
terer er 6, viser tabellen, at summen af samtlige 9 karakterer
skal være mindst 55, for at eleven skal bestå. Eleven har altså
ikke bestået.

Til vejledning for bedømmerne fremsættes nedenstående be-
mærkninger om brugen af den foreslåede nye skala, hvor man for
nogle af trinenes vedkommende giver en kort karakteristik af de
tilsvarende standpunkter og præstationer. Brugen af de ikke be-
skrevne trin vil med fornøden sikkerhed fremgå som mellemværdier
mellem de beskrevne. Da skalaen skal anvendes i skoleformer af
forskellige niveauer, må det stærkt fremhæves, at de anførte

karakterdefinitioner i hver enkelt skoleform må anvendes i relation til de krav, som stilles der.

Karakteren 6 er placeret lige over bestå-grænsen; den svarer derfor til et standpunkt eller en præstation, hvor eleven har vist det mindste mål af forståelse, kundskaber og færdigheder, hvormed man kunne bestå, hvis man tænkte sig, at undervisningen eller prøven kun omfattede ét fag. Med hensyn til den viste forståelse og fremstilling samt de viste kundskaber og færdigheder må standpunktets plusser og minusser stå nogenlunde lige. I skriftlige og mundtlige præstationer, hvor man med rimelig nøjagtighed kan angive, hvor stor en brøkdel af den stillede opgave eller det forelagte emne eleven har magtet, skal denne brøkdel være $\frac{1}{2}$.

Bedømmerens opmærksomhed henledes på, at standpunkter og præstationer, der som ovenfor beskrevet svarer til brøkdelen $\frac{1}{2}$, ikke som hidtil skal vurderes til den højeste af skalaens to midterste trin (hidtil g), men skal vurderes til en karakter (6), under hvilken der kun findes tre trin, medens der findes hele seks trin over.

Karakteren 0 gives til den elev, der med hensyn til den pågældende skoleforms undervisningsstof har vist fuldstændig mangel på forståelse og svigtende evne eller svigtende vilje til at tilegne sig det, og den gives for en præstation, hvor eleven under prøven ikke har vist kundskaber eller færdigheder inden for det stof, der kræves tilegnet ved den pågældende prøve. Den omstændighed, at eleven har vist kundskaber og færdigheder, der ikke går ud over kravene i en underliggende skoleform, kan således ikke berettige til anvendelse af en højere karakter end 0.

Karakteren 0 må blive ret sjælden; af et stort antal elever vil den skønsmæssigt tilfalde 1 - 2%. Det kan ikke påregnes, at der i enhver klasse findes elever, der gør sig fortjent til denne karakter.

Karakteren 11 er den normale topkarakter. Den kan opnås af en elev, der kan behandle et stof med godt overblik og viser en hurtig opfattelse, forståelse og selvstændig stillingtagen til mindre problemer i tilknytning til det forelagte emne. Det er eksaminators pligt under prøven at give eleven lejlighed til

vise dette.

Karakteren 11 kan ikke opnås bare ved en fejlfri gengivelse af bogen med evt. tilhørende dikterede og nedskrevne noter. Karakteren skal gives for den fejlfri eller så godt som fejlfri skriftlige besvarelse, medmindre denne røber en sådan overlegenhed over emnet eller en sådan ganske særlig god forståelse, at den gør sig fortjent til karakteren 13.

Karakteren 13 er en undtagelseskarakter; den er forbeholdt den helt usædvanlige præstation eller det suveræne standpunkt, hvis forudsætning er hurtig opfattelse og fuld forståelse af et problem eller et emne, og som viser selvstændig stillingtagen og overblik over større dele af stoffet og disses indbyrdes sammenhæng. Skriftlige besvarelser skal for at svare til denne karakter ikke blot være fejlfri; for de danske stiles vedkommende må kræves en ganske særlig tænksohmhed, dispositionsevne og sprogbehandling, for de fremmedsproglige stiles vedkommende ikke bare den forsvarlige udtryksform, men den helt dækkende, som rammer det pågældende sprogs tone bedst, og for regningen og matematikkens vedkommende en særlig udtømmende og hensigtsmæssig behandling af emnet.

Karakteren 13 må blive ret sjælden; af et stort antal elever vil den skønmæssigt tilfalde 1 - 2%. Det kan ikke påregnes, at der i enhver klasse findes elever, der gør sig fortjent til denne karakter.

Karakteren 10 gives til den elev, der har vist god forståelse og evne til at tilegne sig bogen med evt. tilhørende noter, givet af læreren, og som derudover har vist et ikke ringe overblik og nogen evne til selvstændig stillingtagen til forelagte mindre problemer.

Karakteren 8 kan betegnes som den karakter, omkring hvilken gennemsnittet bør ligge, når der er tale om et stort antal beståede elever. I den enkelte klasse kan gennemsnittet for samtlige beståede elever meget vel afvige ret væsentligt fra 8.

N.C.Horsfeldt-Poulsen
kst.

Sigurd Højby